

RIIGIMETSA MAJANDAMISE KESKUSE LOODUSKAITSETÖÖDE KAVANDAMISE, TEOSTAMISE JA SEIRE JUHEND

1. Üldsätted

- 1.1. Looduskaitsetööde kavandamise, teostamise ja seire juhend kehtestab nõuded looduskaitsetööde lähteülesannete koostamisele, kavandamisele, teostamisele ja seirele.
- 1.2. Looduskaitsetöö jaguneb:
 - 1.2.1. liigi elupaikade taastamine ja hooldamine;
 - 1.2.2. koosluste taastamine ja hooldamine;
 - 1.2.3. kaitsealuste parkide rekonstrueerimine ja hooldamine;
 - 1.2.4. kaitsealuste üksikobjektide hooldamine;
 - 1.2.5. maastikukaitselised tööd;
 - 1.2.6. kaitstavate loodusobjektide tähistamine;
 - 1.2.7. looduskaitsealuste taristu ehitamine, rekonstrueerimine ja hooldamine;
 - 1.2.8. teised tööd, mis on vajalikud kaitstavate loodusobjektide seisundi parandamiseks või säilimise tagamiseks.

2. Mõisted

- 2.1. LOKA – looduskaitseosakonna looduskaitsetööde planeerimise rakendustarkvara
- 2.2. KAH – kõrgendatud avaliku huviga alad
- 2.3. Lähteülesanne – konkreetse looduskaitsealuse eesmärgi saavutamiseks kirjeldatud looduskaitsetöö või -tööde kogum
- 2.4. Looduskaitsetöö – üht tüüpi tegevus, mis on vajalik lähteülesandes sätestatud eesmärgi saavutamiseks (võsa raie, kraavivalli likvideerimine, tee ehitamine jne)
- 2.5. Töö tehniline kirjeldus – looduskaitsetöö teostamisega seotud tehnilised nõuded tehnikale, ohutusele, liikumisteedele, tööajale jm spetsiifilised nõuded, mis mõjutavad töö teostamise kvaliteeti, hinda ja töö teostamiseks kasutatavaid meetodeid. Kirjeldus peab olema piisav töö korrektseks hankimiseks ja järelevalveks
- 2.6. Projekteerimistöö – taristu või suuremahuliste looduskaitsetööde kavandamiseks väljastpoolt RMK-d tellitav tööde kavand
- 2.7. Looduskaitsetööde piirkond – Eesti jaguneb kolmeks piirkonnaks: Lõuna piirkond, Lääne piirkond ja Põhja piirkond

3. Looduskaitsetööde lähteülesannete nimekiri

- 3.1. Looduskaitsetööde lähteülesannete piirkondlikud nimekirjad koostavad looduskaitse-spetsialistid.
- 3.2. Lähteülesannete nimekirja koostamise aluseks on kinnitatud kaitsekorralduskavad, liigikaitse tegevuskavad, kaitseala valitseja ja/või liigiekspertide ning looduskaitseosakonna töötajate ettepanekud.
- 3.3. Tööde kirjeldused lähteülesandes koostab looduskaitse-spetsialist või looduskaitse tööjuht.

- 3.4. Lähteülesannete nimekirja koostamisel arvestatakse looduskaitsetööde prioritseerimise alustega, mida käsitleb käesoleva juhendi lisa.
- 3.5. Järgmise kalendriaasta lähteülesannete nimekiri koostatakse 10. juuniks.
- 3.6. Lähteülesanded koostatakse töödele käesoleva ja järgmise kalendriaasta kohta.
- 3.7. Looduskaitsetööde juht koostab üle-eestilise lähteülesannete nimekirja koos kaardikihiga ja esitab selle Keskkonnaametile täiendamiseks 1. juuliks.
- 3.8. Keskkonnaamet esitab lähteülesannete nimekirjale täiendavad ettepanekud 1. septembriks.
- 3.9. Seejärel looduskaitsetööde juht:
 - 3.9.1. koondab teiste struktuuriüksuste ja huvigruppide ettepanekud lähteülesannete nimekirjale 20. septembriks;
 - 3.9.2. arutab metsaülematega läbi KAH aladele kavandatud lähteülesannetes olevad järgneva aasta tööd 30. oktoobriks;
 - 3.9.3. eelarvestab järgmise aasta lähteülesannete nimekirjas olevad tööd.
- 3.10. Lõplik kalendriaasta looduskaitsetööde lähteülesannete nimekiri valmib pärast RMK eelarve kinnitamist ning eelmisel aastal lõpetamata jäänud lähteülesannete nimekirja selgumist 15. veebruariks.
- 3.11. Erakorralisi looduskaitsetöid lisatakse lähteülesannete nimekirja juhtumipõhiselt ja looduskaitsetööde prioriteetidest lähtuvalt.
- 3.12. Lähteülesannete nimekiri koosneb kahest osast:
 - 3.12.1. maastikul teostatavate looduskaitsetööde lähteülesanded, mis asuvad LOKA-s, millest genereeritakse RMK aruandekeskusesse aruanne;
 - 3.12.2. kavandatavad projekteerimistööd, mille nimekiri asub looduskaitseosakonna R-kettal.
- 3.13. Lähteülesannetele koostatakse tööde kirjeldus ja tööala geomeetria LOKA-s.
- 3.14. Projekteerimistööde algmaterjalid asuvad looduskaitseosakonna R kettal projektikaustades ja DHS-s sarjas 3-6.5 „Looduskaitseprojektide dokumentatsioon“.

4. Looduskaitsetööde kavandamine

- 4.1. Looduskaitsetööde kavandamise eest vastutavad looduskaitse spetsialistid.
- 4.2. Tööde kavandamisel tähistatakse tööala vajadusel looduses. Selleks märgitakse märkevärvi või lindiga tööala piirid ning vajadusel raiutavad puud ja põõsad. Tööala piirid tähistatakse, kui see ühtib maaomandi piiriga või on see vajalik väärtuste säilimise tagamiseks tööala siseselt.
- 4.3. Raie puhul peavad tööala välispiirid ühtima eraldiste piiridega.
- 4.4. Juhul, kui tööala piir ühtib maaomandite vahelise piiriga ja on ebaselge, tellitakse kinnisasja piiri kindlakstegemine metsaosakonna vastava tööpiirkonna metsaülemalt.
- 4.5. Juhul, kui looduskaitsetöö tegemiseks on vajalik metsateatis, kontrollitakse ajakohaste metsakorraldusandmete olemasolu, vajadusel esitatakse tellimus metsakorraldusandmete ajakohastamiseks piirkonna metsakorraldusjuhile ja esitatakse seejärel metsateatis Keskkonnaametile.
- 4.6. Juhul, kui lähteülesanne kattub või külgneb KAH ala või RMK külastustaristu huvitsooniga, arutatakse lähteülesanne läbi metsaülema või külastusala juhiga.
- 4.7. Tööde kavandamise järgselt esitatakse täpsustatud lähteülesanne Keskkonnaametile arvamuse avaldamiseks ja oodatakse tagasisidet viis tööpäeva.
- 4.8. Tööde juurde kuuluvad kooskõlastused võtab lähteülesande koostaja, samuti lahendatakse tööalale juurdepääsu ning vajadusel puidu ladustamisega seotud küsimused.
- 4.9. LOKA-s seotakse töö tegemiseks vajalikud load ja kooskõlastused lähteülesandega.

- 4.10. Lähteülesanne kirjeldatakse sellise detailsusega, et töö teostajal on võimalik hinnata töö maksumust ja üheselt mõista tööga seotud spetsiifilisi nõudeid ning tööala piire.
- 4.11. Lähteülesanne ja selle koostamisel kogutud materjalid säilitatakse looduskaitseosakonna R ketta kataloogis:
Looduskaitsetood\looduskaitsetood_XXXX(aasta)\XXXX(aasta)_LY_seire\ID_LYnimi
- 4.12. Lähteülesande koostamisel tehakse tööalast 1-3 iseloomulikku fotot, mille suurus on kuni 1 MB. Fotod säilitatakse looduskaitseosakonna R ketta kataloogis:
Looduskaitsetood\looduskaitsetood_XXXX\XXXX_LY_seire\ID_LY_nimi\Fotod.
- 4.13. Lähteülesande annab LOKA-st üle looduskaitse tööjuhile looduskaitse spetsialist.
- 4.14. Enne lähteülesande üle andmist looduskaitse tööjuhile teostamiseks, arutatakse see läbi looduskaitse spetsialisti ja looduskaitse tööjuhi vahel ning käsitletakse järgmisi aspekte:
 - 4.14.1. töö teostamisega seotud vajadused (tööalale ligipääsud, laoplatsid jne);
 - 4.14.2. tööga seotud piirangud ja looduskaitse riskid (tööks parim aeg, kasutatav tehnika jne);
 - 4.14.3. avalikkusega suhtlemise vajadus ja riskid (KAH alad, laiem avalikkus).
- 4.15. Talviste tööde lähteülesanded antakse looduskaitse tööjuhtidele üle 1. novembriks, suviste tööde osas 1. maiks. Keerulisemaid töid valmistatakse ette ja antakse üle jooksvalt.

5. Looduskaitsetööde teostamine

- 5.1. Looduskaitsetööde teostamise eest vastutab looduskaitse tööjuht.
- 5.2. Looduskaitsetöö üleandmise akti allkirjastab looduskaitse tööjuht.
- 5.3. Looduskaitsetöö vastuvõtmise akti allkirjastab looduskaitse tööjuht. Looduskaitsetöö teostamist ja vastuvõtmise üle otsustamist võib nõustada looduskaitse spetsialist.
- 5.4. Looduskaitsetööde juht otsustab, kas looduskaitseosakond korraldab looduskaitsetöö ise või tellib korraldamise:
 - 5.4.1. teiselt struktuuriüksuselt;
 - 5.4.2. rentnikult;
 - 5.4.3. rentnikult raieõiguse võõrandamisega, edastades tellimuse puiduturustusosakonnale raieõiguse võõrandamiseks;
 - 5.4.4. RMK väliselt isikult.
- 5.5. Looduskaitse tööjuht koostab looduskaitsetööde teostajale tööde tehnilise kirjelduse ja kooskõlastab taristu valdajatega looduskaitsetööd.
- 5.6. Looduskaitsetööde teostamiseks vajalikud lepingud sõlmib looduskaitsetööde juht.
- 5.7. Looduskaitsetöö teostamiseks sõlmitud lepingud registreerib looduskaitsetööde juht DHS-i sarjas 3-6.11 „Looduskaitsetööde ja teenuste lepingud“.
- 5.8. Tööalale paigaldatakse vajadusel märgid, tähised ning infotahvlid.
- 5.9. Looduskaitsetöö üleandmisel veendutakse, et teostaja on aru saanud looduskaitsetöö iseloomust, tööala piiridest ja omab tehnilist võimekust neist kinni pidada.
- 5.10. Tööalal enne töö alustamist juhendatakse teostajat looduses.
- 5.11. Looduskaitsetööde toimumise ajal kontrollitakse piisava sagedusega vastavust tööde tehnilise kirjelduse ja lepingu nõuetele, juhendatakse looduskaitsetöö teostajat, vajadusel kirjeldatakse vaegtöid ja nõutakse puuduste likvideerimist.
- 5.12. Tööalal hinnatakse kahjustuste tekkimise riski ja suure riski puhul peatatakse töö koheselt, madala riski puhul selgitatakse looduskaitsetöö teostajale, millistel juhtudel töö peatatakse.

- 5.13. Looduskaitsetöö teostamise käigus tekkinud ümar- ja energiapuidu laoarvestuse toimingud teostab vastavalt „Puidu laoarvestamise korrale“ looduskaitse tööjuht.
- 5.14. Enne looduskaitsetöö vastuvõtmist kontrollitakse looduses töö vastavust tööde tehnilise kirjelduse ja lepingu nõuetele ning tehakse kindlaks teostatud tööde maht.
- 5.15. Pärast looduskaitsetöö vastuvõtmist koostatakse vastuvõtmise akt looduskaitseosakonna AXA töölaual ning allkirjastatud aktid salvestatakse DHS-i sarjas 6-11.8.5 „Looduskaitsetööde üleandmise ja vastuvõtmise aktid“.
- 5.16. Looduskaitseosakonna AXA töölaual märgib lähteülesande vastu võetuks ja vajadusel korrigeerib LOKA-s teostatud tööala geomeetriat looduskaitse tööjuht.
- 5.17. Lähteülesande lõpetab LOKA-s looduskaitse spetsialist.
- 5.18. Juhul, kui looduskaitsetöö teostamise käigus toimub õigusrikkumisi, teavitab vastavaid õiguskaitseorganeid looduskaitse tööjuht.
- 5.19. Juhul, kui teostatava looduskaitsetöö tulemuse valmib ehtis, mille kasutusele võtmiseks on vaja erinevaid lube ja kooskõlastusi, korraldab vajalikud toimingud looduskaitse tööjuht.
- 5.20. Kõlvikut muutva raiega (metsamaast sooks, looduslikuks rohumaaks vmt) lähteülesande lõpetamisel, teavitab piirkonna metsakorraldusjuhti eraldistest, kus kõlvikut vajalik muuta looduskaitse spetsialist.
- 5.21. Tööde puhul, mis on eelarvestatud kapitaalmahutusena, koostab looduskaitsetööde juht kapitaalmahutuse akti ja esitab selle põhivara raamatupidajale.

6. Looduskaitsetööde seire

- 6.1. Looduskaitsetöö seire vajalikkuse üle otsustab ja selle viib oma piirkonnas läbi looduskaitse spetsialist.
- 6.2. Looduskaitsetöö, mille puhul seiret ei peetud kavandamisel vajalikuks, märgitakse LOKA-s looduskaitse spetsialisti poolt lõpetatuks peale looduskaitsetöö vastuvõtmise kohta teate saamist.
- 6.3. Seire tuleb looduskaitse spetsialistil viia läbi kahe nädala jooksul peale vastuvõtmise kohta teate saamist.
- 6.4. Looduskaitse spetsialist kirjeldab looduskaitsetöö seire tulemused LOKA-s järgmiselt:
 - 6.4.1. kui töö vastab lähteülesandele (pretensioon puudub), siis lähteülesanne lõpetatakse;
 - 6.4.2. kui töö ei vasta lähteülesandele, siis valitakse pretensiooni tüüp ja kirjeldatakse mittevastavus võimalikult üksikasjalikult ning vajadusel antakse tähtaeg pretensiooni lahendamiseks.
- 6.5. Seire käigus tehakse 1-3 fotot, seejuures tehakse 1-2 fotot täpselt samast kohast ja suunas, kui tehti fotod lähteülesande ettevalmistamisel. Fotod säilitatakse looduskaitseosakonna R ketta kataloogis:
\\LKO\Looduskaitsetood\looduskaitsetood_XXXX\XXXX_LY_seire\ID_LY_nimi\Fotod\Seire. Fotod ei tohi olla suuremad kui 1 MB.
- 6.6. Looduskaitse tööjuht annab kahe nädala jooksul pretensioonile oma seisukoha, märkides LOKA-s, kas:
 - 6.6.1. nõustub pretensiooniga ja kõrvaldab puudused etteantud tähtajaks;
 - 6.6.2. nõustub pretensiooniga, kuid puudusi kõrvaldada pole võimalik;
 - 6.6.3. ei nõustu pretensiooniga.
- 6.7. Juhul, kui looduskaitse tööjuht ei nõustu pretensiooniga, suunab looduskaitse spetsialist selle lahendamiseks looduskaitsetööde juhile, kes langetab otsuse pretensiooni lahendamise osas.

6.8. Sõltuvalt pretensiooni lahendusest märgib looduskaitse spetsialist lähteülesande LOKA-s:

6.8.1. lõpetatuks, kui puudused on kõrvaldatud või kui puudusi pole võimalik kõrvaldada;

6.8.2. jätab staatuse muutmata, kui lepitakse kokku, et puuduste kõrvaldamiseks on vajalik täiendav töö. Sellisel juhul viiakse puuduste kõrvaldamise järel läbi täiendav seire ning seejärel märgitakse lähteülesanne lõpetatuks.

7. Looduskaitsetööde aruanded

7.1. Eelneva kalendriaasta lõpetatud looduskaitsetööde koondaruande ning seirearuande koostab looduskaitsetööde juht 20. veebruariks.

7.2. Aruanded salvestatakse DHS-i sarja 3-6.3 „Looduskaitsetööde seirete aruanded“.

7.3. Looduskaitsetööde koondaruande ning seirearuande allkirjastab looduskaitseosakonna juhataja.

7.4. Looduskaitsetööde koondaruande DHS-i viide saadetakse looduskasutuse vastutusvaldkonna juhatuse liikmele, seirearuande DHS-i viide saadetakse e-kirjaga looduskasutuse vastutusvaldkonna juhatuse liikmele ja juhtimisarvestuse osakonna kvaliteedispetsialistile.

7.5. Lõpetatud looduskaitsetööde koondaruande saadetakse peale juhatuse liikme poolt allkirjastamist Keskkonnaametile ja Keskkonnaministeeriumisse 1. märtsiks.

8. Lähteülesannete kontroll

8.1. Looduskaitsetööde kavandamise ja teostamise vastavust käesolevale juhendi kõikidele nõuetele kontrollib looduskaitsetööde juht.

8.2. Igas looduskaitsetööde piirkonnas kontrollitakse viite looduskaitseosakonna juhataja poolt juhuslikult valitud lähteülesannet.

8.3. Kontrollitavate lähteülesannete nimekiri esitatakse looduskaitsetööde juhile 1. septembriks.

8.4. Looduskaitsetööde juht viib lähteülesannete kontrolli läbi perioodil 1. september – 31. detsember.

8.5. Iga kontrollitava lähteülesande kohta koostatakse kontroll-leht, koos kommentaaridega.

8.6. Kõikide eelneva aastal teostatud kontrollitud lähteülesannete kontroll-lehtede koondokument nimega „Looduskaitsetööde kavandamise ja teostamise XXXX aasta kontrolli aruanne“ koostatakse järgneva aasta 15. jaanuariks.

8.7. Looduskaitsetööde kavandamise ja teostamise XXXX aasta kontrolli aruanne salvestatakse DHS-i sarja 3-6.3 „Looduskaitsetööde seirete aruanded“.

8.8. Aruande DHS-i viide saadetakse e-kirjaga looduskasutuse vastutusvaldkonna juhatuse liikmele, looduskaitseosakonna juhatajale ja juhtimisarvestuse osakonna kvaliteedispetsialistile.

9. Vastutus

Käesoleva juhendi täitmise eest vastutab looduskaitseosakonna juhataja.

Lisa
„Riigimetsa Majandamise Keskuse
looduskaitsetööde kavandamise,
teostamise ja seire juhendi“ juurde

RMK poolt teostatavate looduskaitsetööde prioritseerimise alused

RMK poolt kehtestatud kaitsekorralduskavade ja liigitegevuskavade alusel planeeritavad tööd reastatakse allpool kirjeldatud prioriteetsusest lähtuvalt kolme rühma (kõrge, keskmine, madal). Prioriteetsus võib muutuda ainult lähtuvalt kõrgest avalikust huvist konkreetses kohas. Üldiselt käsitletakse looduskaitse väärtuste seisundi hoidmiseks või parendamiseks vajalikke töid järgmises tähtsuse järjekorras:

Kõrge prioriteetsus – I või II kaitsekategooria liigi elupaikade taastamine ja hooldamine. Poollooduslike koosluste taastamine, kus RMK on rendilepingus võtnud raiekohustuse. Esmatähtsate ja kehvast seisundis EL Loodusdirektiivi elupaigatüüpide taastamis- ja hooldustööd.

Keskmine prioriteetsus – koosluste taastamine ja hooldamine, kõrge avaliku huviga looduskaitse väärtuste seisundi hoidmiseks ja parandamiseks vajalikud tööd.

Madal prioriteetsus – maastiku, üksikobjektide ja parkide hooldus- ja taastamistööd ning rahvusparkides kultuuripärandi taastamis- ja hooldustööd. Madala ohustatusega (III kaitsekategooria liigid, mitte kaitsealused olulised liigid, nt osad kalaliigid) liikide elupaikade seisundi parandamiseks vajalikud hooldus- ja taastamistööd.

Prioriteetsus võib muutuda lähtuvalt töö paiknemisest rahvuspargis või kõrgest avalikust huvist konkreetses kohas.

Erakorralised, eelarveaasta keskel planeeritavad looduskaitsetööd:

1. Erakorraliste sündmuste tagajärjel tekkinud kahjustuste likvideerimine, kui see ohustab looduskaitse väärtuse säilimist.
2. Erakorralised situatsioonid, mis on tingitud ettearvamatutest asjaoludest ja mille tõttu on seatud ohtu looduskaitse väärtuse säilimine või inimeste elu, tervis või vara.
3. Probleemliikide tõrje (nt kopra tammide avamine), kui see seab ohtu looduskaitse väärtuste säilimise ja seda ei olnud võimalik ette näha.